

Назарова В.В., студентка V курсу
*ДВНЗ «Університет банківської справи»
Інститут банківських технологій та бізнесу*

ПРОБЛЕМИ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Актуальність проблеми. Забезпечення сталого соціально-економічного розвитку України, як однієї з найбільших держав Європи, пов'язане з вирішенням таких важливих питань, як розбудова сучасної соціально-орієнтованої економіки, відродження вітчизняного виробництва, відновлення соціальної захищеності населення. У практичному вирішенні цих найгостріших проблем одне із центральних місць займає ринок праці, що, як невід'ємна складова ринкової економіки, забезпечує розподіл і перерозподіл суспільної праці по галузях господарства, видах та формах діяльності, в територіальному просторі, за критерієм максимального ефективного використання трудового потенціалу домашнього господарства, підприємства, регіону, держави та згідно зі структурою суспільних потреб і форм власності.

Метою дослідження є визначення та розгляд актуальних проблем ринку праці України та особливостей його сучасного розвитку.

Результати наукової розвідки. Сфера зайнятості сьогодні перебуває під впливом економічної рецесії в країні, глобальних і геополітичних викликів. Сучасні виклики ринку праці посилюються зростанням інфляції, руйнацією виробничої кооперації, обмеженням ринків збуту, зупинкою підприємств та очікуванням масових вивільнень працівників. Зменшується чисельність зайнятих та середньооблікова кількість штатних працівників, збільшуються обсяги вимушеної неповної зайнятості. В Україні в умовах сучасного розвитку економіки загострюється проблема збалансованості попиту і пропозиції висококваліфікованої робочої сили на ринку праці. Скорочується попит на робочу силу та зростає навантаження на одне робоче місце [1].

Так, за інформацією Державної служби статистики України, рівень економічної активності населення знизився з 65% у 2013 році до 61,8% на кінець 2015 року. У тому числі серед осіб працездатного віку цей показник знизився з 73,1% до 71,0%. Кількість вакансій, про які роботодавці проінформували центри зайнятості, станом на 1 січня 2016 року складала 25,9 тис. та, у порівнянні з даними на 1 січня 2014 року, скоротилася на 16,6%. Станом на початок січня 2016 року на одне робоче місце претендувало 63 безробітних.

Загрозливих масштабів в Україні набула тіньова зайнятість. За офіційною статистикою, чисельність зайнятого населення у 2015 році становила лише 16,2 млн. осіб, кількість безробітних – 1,7 млн. осіб. Кількість зайнятих у неформальному секторі економіки становила 4,3 млн. осіб або 26,2 % від загальної кількості зайнятого населення віком 15-70 років. Більше половини неформально зайнятих спостерігається серед сільського населення, де неформальний сектор є переважаючим місцем праці для кожної другої особи з числа зайнятих. Поширення неформальної зайнятості має негативні наслідки для держави та суспільства в цілому, зокрема, недоотримання надходжень до бюджету та соціальних фондів.

Кількість осіб, які у 2016 році заявили про потребу в працевлаштуванні становить 129,1 тис. осіб. З них звернулись за працевлаштуванням безпосередньо до центрів зайнятості – 57,7 тис. осіб, з яких працевлаштовано 16,9 тис. осіб, пройшли профнавчання – 4,3 тис. осіб та взяли участь у громадських роботах – 6,2 тис. осіб.

Економічна криза в 2013-2016 роках, анексія Криму та військові дії на сході країни, відсутність ефективного соціального діалогу та цілеспрямованої державної політики зайнятості призвели до загострення негативних явищ в соціально-економічній сфері.

За цей період український ринок праці втратив значну кількість працюючих понад 2 млн. осіб. Локальні підприємства та регіональні офіси компаній на території бойових дій зазнали серйозної руйнації або знищення, що призвело до скорочення персоналу або навіть закриття підприємств. Однак, зниження чисельності зайнятих відбулось не лише в зоні бойових дій, а й по всій території країни.

Рівень безробіття, за методологією МОП, становить 9,1%, а серед осіб працездатного віку – 9,5% економічно активного населення. Серед молоді у віці до 25 років рівень безробіття залишається більш як удвічі вищим, ніж в середньому по країні – 22,4% економічно активного населення. Слід зазначити, що протягом 2014-2015 років у бюджетній сфері тричі відбувалося масове вивільнення працівників на 20, 10 та 3%.

Має місце дисбаланс між попитом та пропозицією робочої сили: сьогодні на ринку праці найбільш запитуваними є працівники робітничих професій – газозварники, водії, електрики, монтажники, слюсарі, підсобні робітники, в той час як серед безробітних значну частку складають фахівці з вищою освітою, зокрема економісти, юристи, фінансисти.

Треба згадати, що перебування значної частини населення у стані безробіття протягом тривалого часу не тільки знижує шанси безробітних осіб на працевлаштування, але й погіршує якість трудового потенціалу країни, призводить до посилення соціальної напруженості в суспільстві. В Україні середня тривалість пошуку роботи сьогодні становить 7 місяців [2].

Відповідно до чинного законодавства, саме державна служба зайнятості забезпечує реалізацію конституційного права безробітних громадян на їх соціальний захист від безробіття.

Серед дієвих інструментів сприяння зайнятості – формування єдиної актуальної бази вакансій в межах України; стимулювання роботодавців до створення нових робочих місць та працевлаштування на них безробітних громадян, недостатньо конкурентоспроможних на ринку праці, шляхом виплати компенсації роботодавцю в розмірі єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування за відповідну особу; можливість тимчасового працевлаштування як для безробітних, так і для тих, хто працює й прагне отримати додатковий заробіток, завдяки організації громадських та інших робіт тимчасового характеру [3].

Серед гострих проблем, які сьогодні перешкоджають природному формуванню та відтворенню людського потенціалу України, слід виділити наступні:

- демографічна криза. Україна, яка в минулому традиційно відзначалась високим рівнем природного відтворення населення, перетворилась у країну з найнижчим природним приростом і в 1993 р. ввійшла у стадію депопуляції населення;

- складність ситуації посилюється ще й станом здоров'я нації, яке є важливим індикатором якості людського потенціалу та основною умовою його формування та відтворення;

- доволі хитке фінансове підґрунтя відтворення людського потенціалу. Вітчизняна економіка характеризується низьким рівнем оплати праці й інших грошових виплат. Більшість населення країни живе за межею бідності, а заробітна плата не забезпечує навіть простого відтворення робочої сили [4].

Для того, щоб покращити стан ринку праці в Україні необхідно провести такі заходи:

1. Збільшити кількість робочих місць у виробничій сфері, за допомогою збільшення інвестицій у виробництво.

2. Зменшити кількість державних замовлень на ті спеціальності, потреби в працівниках яких не спостерігається на ринку праці.

3. Зменшити кількість нелегальних працівників на ринку праці в Україні, за допомогою цього можна було б побачити реальну картину кількості населення, яке потребує роботи.

4. Законодавчо врегулювати питання, які стосуються нелегальних працівників та застосовувати певні міри покарання для роботодавців.

5. Заохочувати роботодавців до створення робочих місць та в різних умовах діяльності підприємства забезпечувати своїх працівників стабільністю, а з сторони держави надавати пільги для таких роботодавців.

Для того, щоб здійснити такі заходи потрібно знайти кошти за допомогою яких, можна було б фінансувати ці заходи. Для того, щоб залучити кошти потрібно врегулювати питання інвестиційної діяльності, тобто створити такі умови в державі, щоб було вигідно інвестувати у виробничу чи невиробничу сферу, за допомогою цього створювалися б нові робочі місця та розвивалася економіка держави. На фінансування таких заходів можна залучати кошти, які отримує держава від іноземних фондів та організацій, тому, що ефективно їх використання призвело б також до покращення ситуації в державі. За допомогою таких коштів розвивалися б підприємства виробничої сфери, які б приносили кошти до державного бюджету у вигляді податків, а з бюджету кошти б направлялися на інші цілі, які фінансує держава. Також потрібно ефективніше використовувати кошти з фонду соціального страхування на випадок безробіття [5].

Висновок. Вітчизняному ринку праці притаманні проблеми недостатнього обсягу створення нових робочих місць; низької професійної мобільності трудових ресурсів. Актуальними залишаються ризики зростання безробіття серед молоді, проблеми працевлаштування випускників вищих та професійно-технічних навчальних закладів.

Список джерел:

1. Волкова О. В. Ринок праці : [Електронний ресурс]. Режим доступу – http://westudents.com.ua/glavy/24_504-123-osoblivost-ta-etapi-formuvannya-rinku-prats-ukrani-v-umovah-nezalezhnosti.html

2. Миколейчук Д. Г. Статистика по зайнятості та безробіттю в Україні : [Електронний ресурс] / Д. Г. Миколейчук – 18.06.2016 – Режим доступу до ресурсу: <http://zet.in.ua/statistika-2/statistika-po-zanyatosti-i-bezrobotice-v-ukraine-2015-2016/>

3. *ВСЕУКРАЇНСЬКА ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА ЩОМІСЯЧНА ГАЗЕТА:*
[Електронний ресурс]. Режим доступу –
<http://migraciya.com.ua/news/TheStateEmploymentServiceofUkraine/ua-current-challenges-labor-market-activity-of-ukraine-and-the-state-employment-service/>

4. Карпунько І. О., Колесник І. В. *ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ:* [Електронний ресурс]. Режим доступу –
<http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=523>

5. Санріячук О. П. *Проблеми ринку праці в Україні:* [Електронний ресурс]. Режим доступу –
<http://наука.kushnir.mk.ua/?p=15862>